

РЕШЕНИЕ

№ 23141

гр. София, 09.06.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 86 състав, в публично заседание на 28.05.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Златил Чолаков

при участието на секретаря Богданка Гешева и при участието на прокурора Пламен Райнов, като разгледа дело номер **3370** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл. 285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Делото е образувано по искова молба вх. № 9463/19.03.2026г. от Р. М. Й., ЕГН [ЕГН] от [населено място], с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), на осн. чл.284 от ЗИНЗС, в размер на 9 000 евро за периода от 22.09.2019 г. до 11.11.2025 г., ведно със законната лихва от датата на завеждане на делото до окончателното изплащане, представляващи обезщетение за претърпени неимуществени вреди, вследствие на противоправно бездействие на служители на ГДИН за цитирания период, изразяващо се в неосигуряване на нормални условия и уединение за ползване на тоалетна.

В обстоятелствената част на исковата молба се изнасят данни, че лицето за периода, в който е лишен от свобода е пребивавал в затворническо помещение, в което санитарният възел е бил неизолиран / преграден със стена висока до 1.50 м. , без врата/, открит, видим, което е нечовешко и унижително за лицето. Били са предприемани опити за изолирането му, но затворническата управа ги е осуетявала. Съответно от тези условия ищецът е изпитвал унижение, срам, безпомощност, поради което иска да му бъдат обезвъзмездени посочените вреди. Твърди се, че е налице причинна връзка между тези вреди и поведението на ответника, изразяващо се в непредприемане на никакви действия за по-нормални условия във връзка с посочения проблем. С оглед изложеното се моли да се уважи в цялост исковата претенция. Претендира се и законната лихва, както и разноски.

В съдебно заседание искът се поддържа лично и заедно с адв. М.. Представят се писмени

бележки. В същите са поддържа тезата, че са събрани доказателства за уважаване в цялост на претенцията.

Отвратната страна по изложените съображения в писмения отговор /л.12 от делото/ моли искът да бъде отхвърлен като неоснователен. Визира се, че за да има отговорност трябва да е осъществено конкретно действие или бездействие, за което ответникът да е отговорен, което не е налице в случая. Твърди се, че ищецът не представя доказателства за твърдените неимуществени вреди, както и за обстоятелствата, на които се основава иска. Сочи се, че от исквата молба не се установява наличие на неизпълнение на вменените от закона задължения от страна на ответника, което съставлява липса на един от елементите от фактическия състав. С оглед изложеното се моли да се отхвърли иска. В съдебно заседание ответникът се представлява от юрк. М. В.. Претендира се юрк. възнаграждение и се изпращат писмени бележки.

Представителят на СГП изразява становище за неоснователност на претенцията.

От фактическа страна след като съобрази становищата на страните, АССГ намери за установено следното:

От приложената справка на ответника на л.17 и следващите е видно, че ищецът от 20.02.2019 г. до 19.02.2026 г., е настанен в СЦЗ. За периода на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ ищецът обитава различни спални помещения, изчерпателно изброени в горепосочената справка. Видно от същата в три различни периода ищецът е в едно и също спално помещение с призования по делото свидетел – Т. А. Е.. От представените данни става ясно, че Р. М. Й. е настанен в 11-та група за периода от 22.09.2019 г. до 09.10.2019 г., а след това вече е преместен в 7-ма група, съответно от 10.10.2019 г. до 19.02.2026 г.

Като писмено доказателство по делото е приета докладна записка от 27.02.2025 г. / л. 23 /, в която се сочи, че към него момент единствено на територията на 7-ма група санитарните възли не са обособени, а са отделени от спалното помещение, посредством стена. В писмото също така се съдържа информацията, че през 2017 г. са установени лоши условия от Комитета за предотвратяване на изтезанията нечовешкото и унижителното отнасяне, като при повторното им посещение през 2021 г. е установен напредък и подобряван на условията. В първия доклад от 2017 г. е дадена препоръка за изграждане на отделни санитарни помещения. На база на тази препоръка в това писмо от 27.02.2025г. се предлага да се изградят отделни помещения.

От ответника е представено писмо / л.23 /, от което е видно, че към 07.07.2025 г. са предприети мерки за подобряване на условията вкл. са поръчани врати за тоалетна на санитарните помещения. В отговора на ответника са приложени снимки, от които се вижда, че на санитарните помещения са поставени врати и същите са преградени изцяло до тавана. Приложените снимки нямат дата, както и разгледани във връзка с посочените писма и показанията на свидетелите - в цялост установяват, че в помещенията, в които е пребивавал ищецът в по-голямата част от исковия период, не е имало обособен санитарен възел.

За изясняване на спора от фактическа страна, по молба на ищеца, съдът е допуснал събирането на гласни доказателства – разпит на свидетел. Като свидетел е призован Т. А. Е., с който ищецът е бил няколко пъти в едно спално помещение в 7-ма група. Свидетелят потвърждава, че стената на санитарният възел не е била изградена догоре, а на височина около 1.50 – 1.70 м. Също така сочи, че е липсвало поставена врата. По негови спомени Р. Й. е имал притеснения, когато е ходил до тоалетната, тъй като не му е осигурено спокойствие и другите лишени от свобода му се подигравали. Същият се е притеснявал да ползва тоалетната тъй като мисли, че някой го наблюдава, а когато се е налагало и е имало и други лишени от свобода в помещението – се е чувало и усещало всичко.

Въз основа на така приетото от фактическа страна, съдът направи следните правни изводи:

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от лице което твърди, че в периода от 22.09.2019 г. до 11.11.2025 г. е претърпяло неимуществени вреди, вследствие на противоправно бездействие на служители на ГДИН за цитирания период, изразяващо се в неосигуряване на нормални условия и уединение за ползване на тоалетна. Предявен е срещу администрацията на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” - юридическо лице към Министерството на правосъдието с териториални структури, включващи затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията” – чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС, т.е. исковата молба е подадена от лице с правен интерес и срещу пасивно легитимирания ответник, по аргумент от чл. 205 от АПК, във чл. 284, ал. 1, във вр. с чл. 285, ал. 1 и ал. 2 от ЗИНЗС, предявен е пред компетентния съд, при спазване правилата за родова и местна подсъдност.

Разгледан по същество, предявеният иск е частично основателен, по следните съображения:

Според чл. 3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание. Спрямо лицата, изтърпяващи мярка за неотклонение „Задържане под стража“ във вътрешното законодателство, това право е регламентирано с нормата на чл. 3 от ЗИНЗС, предвиждаща, че задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на жестоко или нечовешко отношение. На това право на задържаните под стража съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им – чл. 2, т. 3 от ЗИНЗС. „Нечовешко” или „унижаващо” отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание.

Съдебната практика на Европейския съд по правата на човека във връзка с дела, заведени от български граждани срещу Република България, относно заявени нарушения на чл. 3 от ЕКПЧ, произтичащи от условията в местата за лишаване от свобода и задържането под стража, е установила общи принципи и стандарти за преценката дали в конкретни случаи е налице нарушение на прокламираното в чл. 3 от ЕКПЧ основно право - Решение от 02.02.2006г. по делото Й. срещу България, Решение от 24.05.2007г. по делото Н. срещу България, Решение от 28.06.2007г. по делото М. срещу България, Решение от 27.11.2008г. по делото С. К. срещу България, Решение от 08.07.2014г. по делото Х. и Т. срещу България, Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото Н. и други срещу България и др. В тези решения се съдържат критерии от значение за преценката дали условията за изтърпяване на един ограничителен режим могат да достигнат до третиране в нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ. Съгласно мотивите на посочените решения на ЕСПЧ, държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането и че като се имат предвид практическите нужди на лишаването от свобода, здравето и доброто му състояние са адекватно осигурени. В решението на ЕСПЧ по делото „Н. и други срещу България” е посочено, че вече постановените решения се отнасят до нарушения на чл. 3 от ЕКПЧОС в различни затвори, арести и общежития в България, касаещи повтарящи се въпроси за липсата на достатъчно пространство, достъп до естествена светлина и въздух, ниска хигиена, липса на дискретност и нарушаване на личното достойнство при използване на тоалетната. ЕСПЧ е приел, че нарушенията не са вследствие от изолирани случаи, а произтичат от повсеместен проблем, в резултат на лошото функциониране на българската пенитенциарна система и недостатъчните гаранции срещу нечовешко и унижително отношение.

Задълженията на ответника във връзка с осигуряване на благоприятни условия при изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ са уредени нормативно в ЗИНЗС и Правилника за прилагане на закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ППЗИНЗС). Съгласно чл. 7, т. 1, б. „а“ от ППЗИНЗС, Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ осъществява методическо ръководство и контрол по изпълнението на наказанията, наложени с влезли в сила съдебни актове; спазването на правата и задълженията на лишените от свобода; взаимодействието с органите на съдебната власт за привеждане в изпълнение на мярката за неотклонение задържане под стража; законосъобразността при прилагане на дисциплинарните мерки спрямо лишените от свобода; разпределението на времето на лишените от свобода; състоянието на жилищно-битовата база; настаняването и разпределението на новопостъпилите; работата на комисиите по чл. 73 от ЗИНЗС; освобождаването от местата за лишаване от свобода. Съгласно нормата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения по чл. 3.

В разпоредбата на чл. 3 от ЗИНЗС е посочено, че осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. За нарушение на тази забрана се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

Основателността на предявения иск предполага установяване на следните материално-правни предпоставки: 1.) акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС; 2.) настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС и 3.) причинна връзка между нарушението по чл. 3 ЗИНЗС и настъпилите вредоносен резултат.

В процесния случай са налице всички изискуеми материално-правни предпоставки от фактическия състав, а именно има вреда, причинна връзка и бездействие, конкретно на ответника в посочената област.

Налице е първият изискуем елемент от фактическия състав - бездействието на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС. От събраните доказателства по делото се установи, че има неизпълнение на задължението на ответника да осигури подходящи условия за изтърпяване на наказанията, което бездействие е прекратено на 07.07.2025 г. с предприемане на действия да се изградят отделно обособени санитарни възли с тоалена и душ за поддържане на лична хигиена на територията на 7-ма група. Бездействието е противоправно, тъй като по закон затворническата администрация е длъжна да извършва действия, с които да осигури необходимите условия за изтърпяване на наказанията, при които са гарантирани основните права на лишението от свобода. Бездействието в случая, се изразява в пасивност от страна на компетентните длъжностни лица да изпълнят своите конкретни служебни задължения, възложени им в ЗИНЗС, а именно да осигурят отделени/обособени санитарни помещения.

В чл.284, ал.5 от ЗИНЗС е въведена оборима презумпция за наличието на вреди от лошите условия по чл.3 от закона, като ответникът в текущото съдебно производство не успя да

установи, че е имало отделно санитарно помещение за периода, тоест да обори презумпцията, допусната от закона. Точно обратното не се спори, че помещенията не са изолирани, което е прието от Комитета за предотвратяване на изтезанията, нечовешкото и унизителното отнасяне – за едно от унизителните условия на пребиваване на лицата изтърпяващи наказания в СЦЗ. Не е спорно и че мерки за това са взети едва през лятото на 2025г. като съдът приема, че на 07.07.2025 г. са приети мерки, с които се преустановява бездействието на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС. Този факт, беше подкрепен и от свидетелските показания на Т. Е., които съдът кредитира изцяло. От събраните гласни доказателства се установява още веднъж, че санитарните помещения не са били преградени до тавана, липсвала е врата и в същото време ищецът е бил в депресия и съзнателно е отказвал да ги ползва поради притесненията, че е наблюдаван от надзирателите и от другите лишени от свобода. Следователно за съда е установено наличието и на причинена неимуществена вреда, от една страна въз основа на разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, а от друга и чрез предоставените показания на свидетеля за това как се е чувствал ищецът.

Настоящият съдебен състав счита, че е установена и причинна връзка между нарушението по чл. 3 ЗИНЗС и настъпилния вредоносен резултат. Ако ищецът не беше пребивавал в СЦЗ при такива условия / санитарен възел без стени до тавана, без врата/, същият не би изпитал тези негативни чувства, изразяващи се в притеснение и депресия. Бездействието на затворническата администрация да осигури необходимите условия за изтърпяване на присъда „лишаване от свобода“, задължение, което произтича от закона, резултира в нанасянето на неимуществена вреда на ищеца. В случай, че компетентните органи бяха предприели необходимите действия, по смисъла на ЗИНЗС и по-рано бяха отстранили този битов проблем, то не би се стигнало до нанасянето на вреди. Налице е фактическия състав за частично уважаване на исковата претенция за времето на пребиваване в СЦЗ.

По изложените съображения съдът приема за доказано нарушение на чл.3, ал.2 от ЗИНЗС поради неблагоприятни условия на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода за периода от 10.10.2019 г. до 06.07.2025 г. включително. На 10.10.2019 г. ищецът е настанен в 7-ма група, където по делото се установи, че не са налице прегради до тавана на санитарния възел, както и врати. Преди това същият е бил настанен в 11-та група, за която не са представени доказателства за липса на уединение и такива факти не бяха установени по делото. Настоящият съдебен състав също така приема, че на 07.07.2025 г. от страна на ГДИН са предприети реални действия по отстраняване на установените проблеми с липсата на обособени санитарни възли като по този начин е преустановено бездействието на органа по изпълнение на наказанието. След 07.07.2025 г. не се установява да е налице бездействие, а същото е част от фактическия състав за основателността на предявения иск. Съответно на ищеца се дължи обезщетение за причинените неимуществени вреди за 2097 дни, а именно в периода от 10.10.2019 г. до 06.07.2025 г. включително.

При определяне размера на обезщетението съдът намира, че следва да се съобрази с анализа на новите решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за ЛС, според който обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане. Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията. Като аналог може да се използва решение на ЕСПЧ по жалба № 9835/11.02.2019 г. на Н. П., свързана с условията на изтърпяване на

наказанието в Затвора Б. за периода от 17.11.2011 г. до 17.11.2016 г., т.е. 5 години, по която ЕСПЧ е присъдил обезщетение за имуществени вреди в размер на 10 800 евро, или 2160 евро на година, 180 евро на месец, 6 евро на ден). 30 % от 6 евро е 1.8 евро на ден.

Съгласно чл. 52 от ЗЗД съдът определя размера на обезщетение по справедливост. Съобразно задължителните указания, дадени в т.ІІ от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне размера на обезщетението. Справедливият размер на обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен от претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. В съдебното производство по присъждане на обезщетение посочените неимуществени вреди следва да намерят материален израз, който законът в нормата на чл. 52 ЗЗД определя "по справедливост", макар неимуществените вреди да нямат стойностно изражение и да не подлежат на аритметично изчисляване.

При преценка на кумулативното въздействие на факторите, при които е бил поставен в мястото за лишаване от свобода, съдът съобразява, че лицето все пак следва да търпи определени неудобства във връзка с изпълнението на присъдата „лишаване от свобода“. На ищецът е осигурено пространство в спално помещение, съобразено с изискването по закон от минимум 4кв. м. площ, приток на естествена светлина, отопление, електрозахранване, постоянно течаща студена и топла вода, както и необходимите хигиенни материали.

В тази връзка присъденото обезщетение за претърпени неимуществени вреди от едни аспекти на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ не следва да се превръща в прекомерна санкция за затворническата администрация, която стриктно и при спазване на законовите си задължения и правомощия е осигурила на ищеца изтърпяване на наложеното му наказание при други благоприятни аспекти на тези условия, което също следва да се съобрази при преценката на кумулативното въздействие на тези условия.

С оглед на горното, настоящият съдебен състав намира, че обезщетението следва да бъде в размер на 1.8 евро на ден. Такъв размер би бил справедлив за претърпените от ищеца неимуществени вреди от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, за периода от 10.10.2019 година до 06.07.2025 година, при доказан престой на ищеца в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието поради липса на условия за ползване на тоалетна в достатъчно уединение / поради неизградени до тавана прегради, липса на поставена врата/ по 1.8 евро на ден за 2097 дни, или общо в размер на 3774,6 евро, като искът е доказан до този размер, а за разликата над този размер до предявения 9000 евро и за периодите от 22.09.2019 г. до 09.10.2019 г., както и от 07.07.2025 г. до 11.11.2025 г. следва да бъде отхвърлен.

По иска за заплащане на законната лихва върху обезщетението от предявяване на иска до окончателното изплащане на сумата .

Задължението за лихва има акцесорен характер и следва съдбата на главното вземане. Предвид частичната основателност на иска за заплащане на обезщетение, то следва да се присъди и законна лихва от датата на предявяване на иска 19.03.2026 година до окончателното изплащане на сумата .

С оглед изхода на спора, претенцията на ищеца за заплащане на направените разноски е основателна.

От ищеца се претендират разноски – същият е защитаван от адв. Д.М. по чл.38 от ЗА, както и е заплатил 5,11 евро ДТ, поради което следва на адв. М. да се определи адв. възнаграждение по Наредба 1/2004г. по чл.7, ал.2, т.3 – в размер съобразно уважената част, а именно 832, 20 лв. или

425,50 евро. Също така следва да се присъди и внесената ДТ. Размерът на определеното от съда адвокатско възнаграждение е под минимума по Наредбата, така че възражението за прекомерност от страна на процесуалния представител на ответника се явява неоснователно.

Претенцията на ответника по иска за присъждане на юрисконсултско възнаграждение е неоснователна и не подлежи на уважаване, тъй като при частично уважаване на иска не е предвидена възможност за заплащане на ответника на юрисконсултско възнаграждение, поради което такова не следва да му се присъжда. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ и чл. 78, ал. 8 ГПК, във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Липсата на изрична уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му, означава, че такова не се дължи.

Воден от горното и на основание чл.203 АПК, вр.с чл.284 и сл. от ЗИНЗС, Административен съд София-град

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на Р. М. Й., ЕГН [ЕГН] от [населено място] сумата от 3774,6 евро, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди при изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“ в Софийски централен затвор, в резултат на осъществено бездействие, изразяващо се в липса на осигуряване на условия за ползване на тоалетна в достатъчно уединение за период от 2097 дни – от 10.10.2019 година до 06.07.2025 година, ведно със законната лихва върху сумата, считано от датата на подаване на исковата молба - 19.03.2026 година до окончателното изплащане на сумата.

ОТХВЪРЛЯ ИСКА на Р. М. Й., ЕГН [ЕГН] от [населено място] срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение за претърпени неимуществени вреди при изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“ в Софийски централен затвор, изразяващи се в липса на условия за ползване на тоалетна в достатъчно уединение за периодите: 22.09.2019 г. до 09.10.2019 г., от 07.07.2025 г. до 11.11.2025 г., изцяло, както и за периода от 10.10.2019 г. до 06.07.2025 г. за разликата над 3774,6 евро до предявения размер от 9 000 евро, ведно със законната лихва върху сумата, считано от предявяване на иска 19.03.2026 година до окончателното изплащане на сумата.

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на Р. М. Й., ЕГН [ЕГН] разноски по делото в общ размер на 430,61 евро, представляващи адвокатско възнаграждение по чл.38, ал.2 от ЗА – в размер на 425,50 евро и платена ДТ, в размер на 5.11 евро.

Решението подлежи на касационно обжалване пред тричленен състав на АСГГ в 14 дневен срок от получаване на препис от същото, съгласно разпоредбата на чл.285, ал.2 от ЗИНЗС.

Препис от решението да се изпрати на страните.

СЪДИЯ: